

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba - Puerto Rico, y Extranjer, 5

LA TARDE DE SANT JOAN

Festa campestre.

CRÓNICA

L' un dia darrera de l' altre s' han vist a l' Audiencia dos causes, en las quals el tribunal de fet ó siga 'l Jurat no ha conseguit donar gust al tribunal de dret ó siga als tres senyors de la toga.

En las dos causes los Jurats han pronunciat veredictes de inculpabilitat; pero *los tres señores del margen*, considerant que hi havia en ell error manifest, ha decidit sotmetre á un nou Jurat lo coneixement dels dos cassos, que son per cert dos delictes dels que solen calificarse de *passionals*.

Se tracta de la mort de dos donas... El *sexo débil*, en un y altre cas va pagar la festa.

Justa Navarro era l' esposa del processat Joseph Farré, vehins de una casa de camp del Districte de Igualada. No vivian bé y estavan en renyinas continuas. S' atribueix á n' ella un caràcter molt irascible: se diu que ja de soltera, quan no podia lograr la séva, plorava rabiosament. Lo seu marit moltes vegades s' havia queixat dels seus maltractes á varias personas, entre ellas al rector del poble. ¡Pobre Joseph! Ell sí que podia dir que al casarse havia cullit la flor del escardot.

De mal en pitjor cada dia, havia de arribar fatalment l' hora tremenda de rompres aquell nús que ofegava al mal avingut matrimoni. Pretén l' acusat que la séva *estimada* muller feta una furia va embestir-lo ab una destral; qu' ell va procurar desarmarla y qu' ella, llavors, mes rabiosa que may, se li va plantar davant armada de un gros garrot, deixantlo caure sobre las sévas espatllas.

Lo marit bastonejat, cego d' ira, empunya la destral mateixa, la descarrega una, dos y tres vegades sobre aquella furia, deixantla estanallada sobre un pilot de fems, inmóvil, dessangrantse. Los périts opinan que després del segon cop la infelís ja era morta. La tercera destralada va asestarla l' marit sobre un cadáver, de lo qual se 'n ha volgut deduir qu' en tan terrible ocasió no sabia lo que 's feya.

Inmediatament en Joseph Farré 's presentá al Jutge municipal, confesantse autor de la mort de la séva muller. Aixís se desenlassá l' espantosa tragedia conjugal que tingué per escenari l' estable de una solitaria casa de pagés y per únichs testimonis uns quants conills, gallinas y altres animalons doméstichs, que fugirian espahordits als sotrachs de l' espantosa brega.

A Fransa, ahont regeix la ley del divorci, poderós disolvent de las incompatibilitats conjugals, el Jurat hauria condemnat sense vacilacions al parricida. —¿Per qué—li haurían dit—si tan malament viviau no 'us separavau de la vostra dona?

Per cert que la ley del divorci, qu' en l' ordre de la vida de familia pot produhir deplorables conseqüencias, ha contribuít á disminuir considerablement los delictes de sanch entre 'ls esposos y entre 'ls parents dels mateixos, ocasionats per dissensions domésticas. Aixís ho revela una estadística judicial feta de fresch. En los déu anys que conta de régimen, los 736 delictes de aquesta classe que 's cometían en igual período, han baixat fins á 519. S' han estalviat, donchs, 217 tragedias com la de la Torre de Guinu que acabém de relatar, y sobre la qual el jurat, va pretendre passarne aygua, considerant que l' parricida, al destralejar á la seva muller, havia obrat en legitima defensa, é impulsat per móvils irresistibles.

Dona era la víctima, home l' matador. Homes també 'ls Jurats... Pero ¿volen ferme l' favor de dir que hauria succehit si hagués entés en aqueixa cau-

sa un jurat compost exclussivament de donas? Aquí del feminisme!

L' altra causa 's refereix á un delicte dels calificats també de *passionals*. Entre la víctima Dolors Garcia y l' seu matador Eladi Palos, no hi mediavan com en los anteriors los vínculs conjugals, sino 'ls del amor il·lícit. Era ella una viuda guapa y atractiva y ell un neurasténich enamorat de la hermosura de aquella dona.

En sas relacions socials era tingut per bon xicot: sos principals l' apreciavan per la puntualitat y l' esmero ab que cumplia 'ls seus debers... per mes qu' en son caràcter concentrat observessin certas extranyesas.

Era aixó degut á que la professó de un amor no sempre correspost, li anava per dintre. Estava desesperat, frenètic. Aixís ho revelava ab las cartas apassionadas que dirigia al seu adorat torment. Epístolas inútils, ja qu' ella no s' ablania, ni 's mostrava propicia á reanudar las relacions interrompudas.

Llavors concebí l' idea de acabar ab ella. Sens dupte, se feu lo càlcul refinadament egoista que 's fan molts insensats en un cas semblant: —Ja qu' ella no pot ser téva, que no siga de ningú mes.

Y ab un revolver á la butxaca la esperá y quan la veié, elegantment vestida y anant en companyia de una amiga, la seguí, fins al moment en que 's disposava á pujar al tranvia en lo carrer Major de Gracia. Llavors se li abalansá, y á tret de canó li dispará tres tiros, un d' ells agafantli la testa ab la mà esquerra, y ab tan poca precaució per la seva part que 's foradá la mà, després de atravesar la bala l' cap de la seva víctima.

Vels'hi aquí un crim passional no sols pels seus móvils, sino per la forma en que va efectuar-se, ja que l' matador no repará en ferirse á cambi d' assegurar el cop.

N' hi havia prou ab aixó, y ab els antecedents morbosos del acusat pera que la defensa s' arrapés com á una taula salvadora á las teorías de la moderna escola que vol veure en cada criminal á un boig, fent poch menos que inútil l' acció de la justicia. Lo matador de Dolors Garcia—sostingué—te per ley de herencia predisposició á lasafeccions nerviosas. Los metjes afirmaren que sofreix una neurastenia cerebral morbosa ab trastorns que transforman fundament sos sentiments y sa voluntat, produhintseli una obsessió celotípica.

—Pero l' tenen vostés per boig, per dement, per imbécil?—preguntá la presidencia. Y 'ls doctors respongueren negativament.

A pesar de lo qual, el Jurat el declaró inculpable.

Respectém nosaltres la lealtat, la bona fé, la rectitut de conciencia dels Srs. Jurats, ja que no tenim el mes mínim motiu pera duptarne. Creyém que aixís com els tribunals de dret, en alguns cassos poden pecar per excés de rigor, los tribunals de fet poden en altres adoleixer de un excés de lenitat, sobre tot tractantse de crims passionals, y quan la defensa té prou habilitat per apoyarse en las teorías psiquiátricas de certas escolas modernas, exagerant si á má vé l' alcans de las mateixas.

Si tots els criminals obran per perturbació psíquica, com es fácil de demostrar, sobran los procediments judiciales. Bastará que tan bon punt se cometi un delicte, l' autor reconegut del mateix, siga sotmés al exámen dels frenópatas, y qu' ells de bonas á primeras decideixin si ha de anar á la presó ó si ha de portarse l' á un manicomi.

Es inductable que practicantho aixís los crims y delictes aniran en augment, per quant sos perpetra-

LA BONAVENTURA

—¿Sabs qué volen dir aquestas neulas que surten, Bartomeu?... Que si no t'espavilas una mica, resultarás un arcalde tan manso com tots els qu'hem tingut.

dors contarian ab la impunitat ja avants de consumarlos. Pero llavors com á mida preventiva seria convenient fer en la societat una selecció complerta separant de la gent sana á tots els que patissen certas malalties nerviosas ó cerebrals ó senzillament á aquells de qui se sospités que poguessen estar afectats per la fatalitat de la ley d'herencia. Unicament aixís la gent sana podria viure una mica tranquila, sense temor á las etzegalladas de qualsevol de aquestes desgraciats.

Pero encare aixís sempre 'ns quedaria un dupte y un temor:

¿Qui 'ns podria garantir la perfecta integritat mental dels metjes encarregats de practicar aqueixa selecció? ¿No hi ha dret á creure que al admetre en absolut la teoria de la irresponsabilitat, son ells tan ó mes boigs que 'ls mateixos á qui proclama irresponsables?

P. DEL O.

NIT DE SANT JOAN

A la nit de Sant Joan,
bora 'l gorch, las donas d'aygua

pentinan ab pinta d'or
sas cabelleras de plata.

En la fosca de la nit
y en la pau de las montanyas
ha arribat al peu del gorch
la parella enamorada.

Ja la má cruix en la má,
ja en un bes un bes esclata,
ja 's juran amor etern
en aquesta vida y l'altra.

Las donas d'aygua entre tant
han deixat de pentinar-se;
inmóvils entorn del gorch
semblan rocas encisadas.

Las donas d'aygua ab afany
tot mirant y escoltant callan
y suspiran tendrament
y murmuran en veu baixa.

Ella diu:—¿Qui ha suspirat?
Ell respón:—«El vent que passa.»
Ella diu:—«Murmura algú.»
Y ell ribent respón:—«Es l'aygua.»

¡Mes ay! no suspira 'l vent,
¡mes ay! no murmura l'aygua,
sino d'enveja y despit
las Alojias solitarias.

APELES MESTRES.

PREPARATIUS PER LA VERBENA

SANT JOAN À LA XINA

Guarnint: l' eixida.

Al nord del Celest Imperi, en mitj d' una vall embaumada per l' aroma de la flor del taronjer, d' aquell hermós taronjer que produheix las famosas fruytas conegudas ab el nom de *naranjas* de la Xina, se troba la pintoresca vila de Haki-Fhos.

Cap geografia parla d' Haki-Fhos ni sa situació está marcada en cap mapa; pero aixó no vol dir res. ¡Tantas cosas portan els llibres que no son veritat, que no té res d' extrany que moltes que son veritat no figurin en els llibres!

Los vehíns d' Haki-Fhos, á pesar de ser xinos, practican las doctrinas cristianas; al revés d' altres pobles que, nomenantse cristians, practican las doctrinas xinas.

La festa mes notable es la de Sant Joan. Y ho es, no sóls per escaurers, com entre nosaltres, en l' época mes alegre y mes propicia del any, sino per la estreta relació que aquesta solemnitat religiosa-popular té ab la vida pública d' aquella rassa senzilla y virtuosa.

A la tarde de la vigilia de la festa, los baylets y las donzellas de la població s' escampan per carrers y plassas, y al só d' un instrument molt paregut al pandero, van dihent á grans crits:

—¡Llenya, tiréu llenya pel Consell!

Lo Consell es la corporació de notables que administra 'ls interessos comuns, com si diguessin l' Ajuntament constitucional d' Haki-Fhos.

Als crits de la quitxalla, las portas s' obran, las persianas s' alsan, las finestras se badan immediatament y de per tot arreu cau al carrer una pluja de fustas vellas, caixons vuyts y trastos inútils que baylets y donzellas s' apressuran á recullir entre grans transports d' alegría.

—¡Llenya, llenya pel Consell!

Lo bulliciós exercit de pregoners va repetint lo crit per tots los àmbits de la població, y una vegada recorreguda la vila, se concentra en la gran plassa del Mitj, formant ab la llenya recullida una inmensa pila que molts anys alcanza una altura prodigiosa.

Tothom endavinará á lo que 's destina aquesta llenya: á la foguera de Sant Joan que al sonar l' hora tradicional s' ha d' encendre davant de tot lo poble.

Lo que molts segurament ignorarán es que té que veure aquest foch ab la corporació municipal y perquè 'ls baylets al demanarla retreuhen lo nom del Consell.

Aixó es lo que aném á explicar, ó mes ben dit, á fer presenciar al lector, transportantnos ab la imaginació á la gran plassa del Mitj d' Haki-Fhos.

Son las nou de la nit. Tots los vehíns han menjat lo seu arrós corresponent. La verbena ha comensat y la plassa está plena com un ou.

Los individus del Consell acaban d' arribar y després de saludar al poble ab las tres cortestas de rúbrica, s' assentan dalt del tablado aixecat á un costat de la plassa.

Ajudats per alguns xinos honrats, que allí abundan, los baylets se consagran á apilar ab tota la perfecció possible la llenya recullida en la capta de la tarde.

Quan la combustible pirámide está ben bé á gust del poble soberá, un ciutadá qualsevol s' encara ab lo Consell y li pregunta:

—¿Calém?

—¡Caléu!—contesta 'l President de la corporació ab veu solemne.

Deu, vint, cent mans ab teyas encesas s' acostan

à la simbòlica pila, y en un moment las flamas de la gran foguera iluminan los grochs semblants dels deu mil vehíns d' Haki-Fhos.

Las fustas cruixen, la llenya 's recargola, las espurnas saltan dibuixant fantásticas espirals... Lo gran moment, l' hora clàssica s' acosta.

—Homes del Consell—crida un xino del públich: —lo foch está á punt. ¿Ho estéu també vosaltres?

—Sí—responen ells en unánim coro.

Llavors lo mateix ciutadá 's dirigeix á la multitud, que contempla la escena en sèpulcral silenci, y li dirigeix aquestas tres preguntas:

—Vehíns d' Haki-Fhos ¿coneixéu als homes que seihen á dalt d' aquest tablado?

—¡Sí!—contesta 'l poble en un sol crit.

—¿Han administrat honrada y lealment los nostres interessos?

—¡Sí!

—¿Estéu satisfets de la seva gestió?

—¡Sí!

—Quedan donchs reelegits fins á Sant Joan de l' any que vé.

Si la resposta, en loch de la que s' ha vist, hagués sigut negativa, los individuos del Consell, sense apelació ni procés de cap classe, haurían sigut tirats al mitj de la foguera pera escarment de mals administradors y exemple de las generacions futuras.

Ara, al contrari, 'l poble, després de ballar alegrement alrededor del foch de Sant Joan, obsequia als homes del Consell ab una serenata y 'ls convida á beure una copa de ví de la Mandxuria, una especie de xampany que res té qu' envejar al Mumm ni al Codorniu.

¡Hermós y edificant espectacle!... Si las costums d' Haki-Fhos s' establissin á Espanya, en alguna població que no vull anomenar y en certa plassa que tota coneixém ¡quina farúm de carn cristiana socarimada se sentiria demá al vespre!

A. MARCH.

LA NIT DE SANT JOAN

Las flamas de las fogueras
á pleret ja van minvant:
l' ayre amunt lo fum s' enmena
y 's vá fonent per l' espay.

¡Quin formiguer de gentada
pels carrers de la ciutat!
¡xichs y grans, quina gatzars!
¡quin fe 'l boig y bromejar!

Las guitarras y bandurrias
van acompañant los cants;
los ossets y los panderos
no están en vaga un instant.

Las fadrinas casadoras
que promés volen pescar,
ab dalé esperan que toquin
las dotze á la catedral.

¡Hora d' esperansas bellas
que las fas fantasiar...
ab ton só no las despertis...
deix que ho fasse 'l desengany!

Lo got d' aigua y l' ou del dia
molts van aparellant:
¡apa que ja están al caure!
pujéu totes al terrat.

Quiscuna vén á n' el aigua
lo que 'l sant li ha destinat,
y dibuixos capritxosos
la clara d' ou vá formant.

LA GENT DEL PEDAL

Ronda de lluhernas.

La que hi veu un barco en marxa
—¡Mariner! diu sospirant:
—Marqués ó comte murmura
la que hi mira un rich palau.

La que hi contempla una serra
—¡Faster! esclama boy baix:
y en lo Cel ¡quinas riallas
fá 'l bondados Sant Joan!

¡Hora d' esperansas bellas
com las fas fantasias!
il·lusions y alegres somnis
que 's borran al despertar!...

Los malals salut demanan;
promés la que 's vol casar:
las mares passan pel roure
als infans que son trencats.

Y el Sant no para de riure
al esmentar tant trasbals,
palpant lo cap del xay manso
que te ajegut al costat.

Y vá creixent la gatzara
y las balladas y 'ls cants;
y no paran las guitarras
y bandurrias de tocar.

De gent se poblan las platjas;
s' omplan passeigs y terrats,
y 'ls voltans de la Font Grogá
Font Trobada y Font del Gat.

S' esdevé la matinada
y á pleret tot vá minvant,
y el cara-ros plé de vida
s' aixeca del fons del mar.

EMILI COCA Y COLLADO.

¡GRACIAS, SENYOR MINISTRE!

Ja sé que m' acusarán de traydor, que 'm tractarán de réprobo, que 'm senyalarán ab el dit sempre que 'm vejín... Tant se val; estripo la meva historia, llenso la meva popularitat, gran ó petita, al panteó del olvit, y, lliure d' aquest bagatge, crido ab tota la forsa dels meus pulmons:

—¡Visca 'l ministre d' Hisenda!

san á dotze ó á quinze y 'l porta monedas torsa 'l coll y diu que no hi arriba, ja 'ls jurro jo que l' atavisme y la costum quedarán vensuts incontinent.

Els vicis baratos son los temibles; que 'ls cars, ray. Contra ells, lo millor salvaguardia es la debilitat de la butxaca.

Per xó alabo y aplaudeixo al ministre per la séva admirable idea d' aumentar lo preu del tabaco.

¡A no fumar tocan!

Molt bé, senyor Villaverde; molt bé, y gracias.

Y ja ho sab: encare que tothom li xiuli 'ls seus pressupostos, conti ab un vot en pro, entussiasta y decidit.

El meu.

MATÍAS BONAFÉ

Si senyors: ho he dit y no torno en detrás: ¡Visca 'l ministre d' Hisenda!

—¿A pesar—sento una veu que 'm diu—á pesar dels terribles pressupostos que 'l tal ministre acaba de disparar contra la nació?

Precisament: però no á pesar, sino á causa d' aquests pressupostos que vostés califegan de terribles.

¿Permeten que m' expliqui?

Sempre, d' ensá que fumo, hi considerat el fumar com una cosa tonta; més que tonta, funesta, perjudicial, rainosa.

—¿A qué treu nas—m' hi preguntat infinitat de voltas—aixó de plantarse á la boca un canonet de fullas recargoladas, pegarhi foch y anársen per aquests carrers de Deu llansant bocanadas de fum, com un caball assedegat ó una locomotora que arrenca?

Peró, siga la planeta del home, siga 'l vici, sigui lo que 'ls sabis diuhen atavisme—tinch entés que 'l meu avi fumava molt—lo certus es que quan me trobava sense tabaco y passava per davant d' un estanch, pesi á las filosofias del meu cap, lo cor me deya:

—¡Entra!

—No siguis tanoca!—tornava á dirme 'l cap:—el fumar espatlla 'l pit y desgracia la butxaca.

—Bé, si...—repetia 'l cor:—pero, no obstant entra! Y naturalment, entrava. Y després d' entrar, comprava puros escullits, que sempre resultavan dolens, y vinga renegar, y vinga escupir y vinga repetir rebatent lo cigarro per terra:

—¡Prou! ¡Aquest es últim!... ¡Ex!...

Y tot dihent aixó, butxaquejava maquinalment, y sense donármen compte... n' encenfa un altre.

Ho havia probat tot per desvesármen. Y tot inútil. Lo vici, la costum, l' atavisme era superior á las forsas de la meva voluntat.

Considerin ab quina alegría hauré rebut la noticia de que 'l ministre d' Hisenda ha determinat aumentar considerablement los preus del tabaco!...

—Ha arribat l' hora!—hi pensat desseguida:—ara sí que me 'n desveso.

Perque desengányinse: las matemáticas son molt més poderosas que 'l cor. Si 'ls puros de deu los po-

¡CAP AL NINOT!—¿Qué vols dir que no 'ns l' acabarem, Xata?

A LAS DOTZE DE LA NIT

—¡No acosteu tant el nas, qu' espantaréu las claras!

NIT DE VERBENA

Olvida un moment las penas
que porta ab ella la vida,
y aprofitém una nit
saturada d' alegria.
Deixa passar á la máquina
algunas horas tranquilas,
torna la feyna al taller
y quan del tot llesta estigas
te posas lo calsat nou
y la garbosa faldilla
y aquell cos tan ajustat
qu' es enveja de fadrinas
y admiració de fadrins
pels tresors qu' amaga dintre,
y aném per aquests carrers
disfrutant de la nit típica
que alegra un moment los cors
y á n' els pulmons dona vida.
Veurem l' alegria mainada
saltant fochs y tirant piulas,
y mil cohets de colors
alegrarán nostra vista.
En molts carrers adornats,
com en nostres millors dias
ballarém com los vebins
ab la més franca alegria.
Y al ser á la matinada
veyent que el jovent retira
entonant coplas d' amor
que á los cors tendres encisan,
tornarém tots dos á casa
á la claror del nou dia
esperant altra verbena
rebotant per tot de ditxa.

Olvida un moment las penas
que porta ab ella la vida,
y aprofitém una nit
saturada d' alegria.

FRANCESH COMAS.

LLIBRES

LAS ABEJAS.—*Modo de criarlas y de beneficiar sus productos por medio de los sistemas más modernos, al alcance de todos los agricultores*, por H. HAMET.—La casa Sauri ha aumentat lo catàlech de Manuals de coneixements útils y práctichs ab lo present que 's refereix á la cria de las abellas. En ell se demostra clarament que aquesta producció podria ser en lo nostre país un recurs molt beneficiós pera totas las personas que viuen al camp, ja que no exigeix grans cuidados: sent més bé un entreteniment agradable que un treball pesat y amohinós. Lo manual escrit en llenguatge fàcilt y clar, pot servir de gran ajuda, per quant explica la manera de proceder ab lo laboriós insecte

productor de la cera y de la mel, sigan los que 's vulgan els cassos que 's presentin.

Pero fins pels que no pensin dedicarse al seu cuidado, resulta 'l llibre pié d' interés y amenitat, contribuint á aixamplar l' esfera dels coneixements agradables, que son sempre una base de ilustració. Qualsevol després de la lectura del manual pot parlar ab coneixement de causa de la manera de ser y de las costums del interessant himenóptero, aixís com dels millors medis y sistemas de treure profit de son treball.

Ilustran lo text alguns grabats, que facilitan més y més la seva inteligencia.

ALTRES LLIBRES REBUTS.—Dos novas novelas de A. Dumas (pare) acaba de donar á llum la casa Tasso: *Recuerdos de Antony y Salvandira*, traduhtidas respectivament per D. J. Garcia Brabo y D. Rafael del Castillo, ab correcció y esmero.

Sospira del cor, per Rómulo Salleras.—Constituheixen un aplech de impresions poéticas escrites en prosa, y son á lo que sembla obra de un jove, que no careix de condicions. Van precedidas de una carta-prólech del Senyor H. Güell y seguidas de un epílech de J. Aladern.

Lo comte de Sant Vicens, humorada caballeresca en un acte y en vers, original de Agustí Causadias Carné; estrenada 'l 16 janer de 1897 en lo Teatro Lope de Vega.

La llum del geni.—Loa en un acte y tres quadros, original de D. A. Rius Vidal, distingida ab premi en lo concurs del Centre artístich recreatiu y estrenada en la funció que á la memoria de Frederich Soler á qui l' obra va ser dedicada, se doná á Romea 'l dia 28 de abril propassat.

RATA SABIA.

LA NIT DE SANT JOAN

Intima

La nit de Sant Joan, ma enamorada,
embauma l' esperit de recorts vagos
que voluptuosament gronxan la pensa
de tristor dolça.

Recordém somnolents nostra infantesa
y veyém caras d' ángel esfumidas,
que 'ns evoca un passat d' ilusións paras,
com cants de verje.

La nit de Sant Joan té quelcóm místich
que desperta 'ls sentits y eleva l' ánima....
té quelcóm misteriós que idealisa
la unió fecunda.

Es la nit del Amor, la que embolcalla
los més dolços recorts d' aquesta vida.
¡Oh, nit de Sant Joan esplendorosa,
que ben poch duras!

Aprofitém la nit, ma enamorada,
aprofitém sas horas fugitives,
qu' es la nit de Sant Joan, la nit més bella
per dos que s' aymin.

VALENTI BURELL.

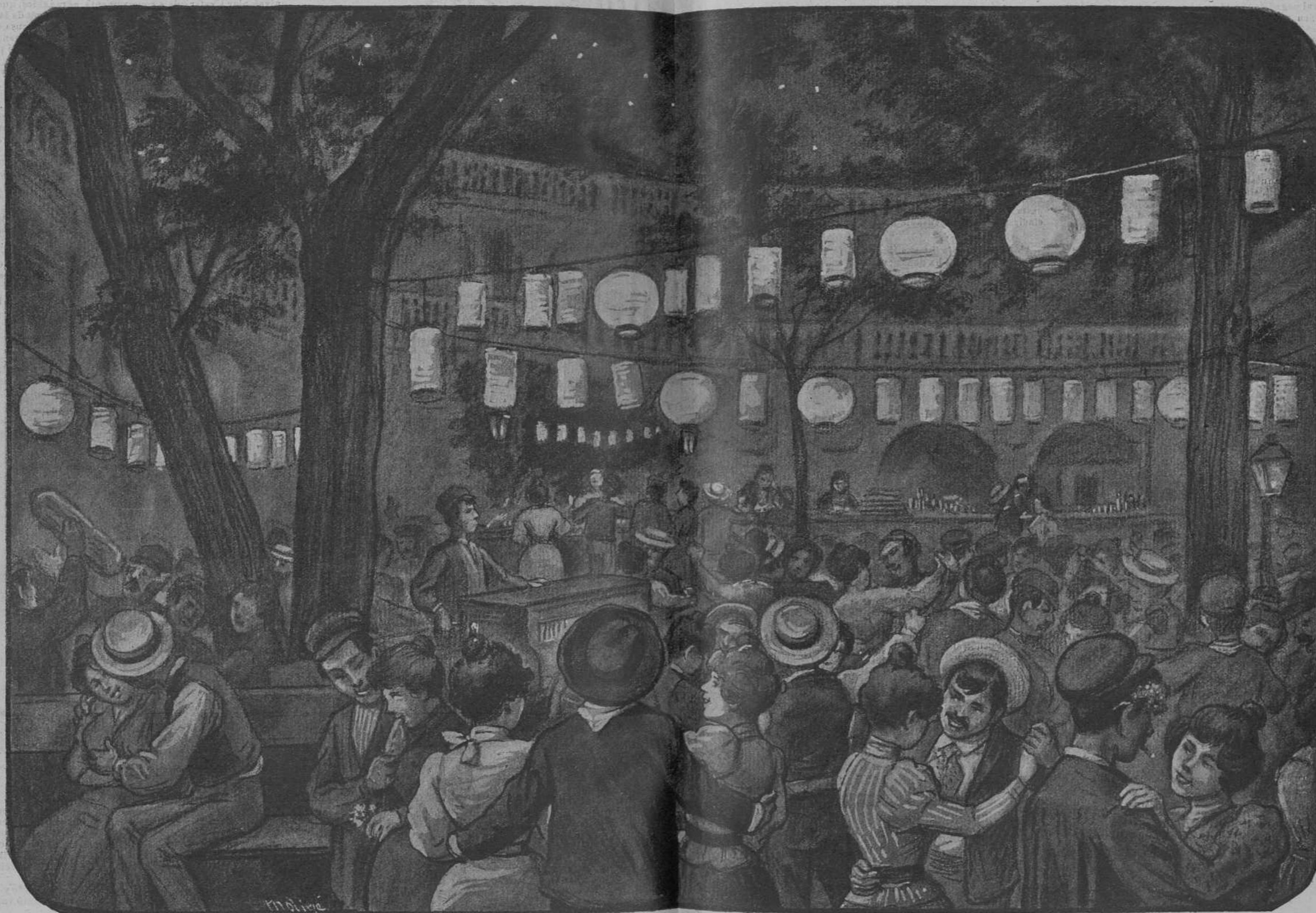

LIRICH

Los reyes en el destierro es una trasplantació á la escena de la novela del mateix titol deguda al primorós Daudet. La novela es hermosissima y 'l drama es en nostre concepte un modelo de adaptacions. Es impossible incloure dintre dels limits encongits de sols tres actes mes esperit de l' obra novelesca, més fermesa en lo dibuix dels personatjes y un desarrollo de l' acció millor graduat.

Lo que imaginá Daudet apareix viu y palpable y dotat de una gran forsa suggestiva. L' interés de l' acció va crei-

A LA FONT DEL GAT (per M. MOLINÉ.)

La nit de Sant Joan

xent per graus, y l' espectador entra ab tota l' ànima dintre de aquell quadro, en lo qual las liviandats de un rey en lo desterro contrastan ab la fermesa de caràcter de una soberana idòlatra de la persona y dels drets de son pobre fill, y ab la mal pagada adhesió de alguns acèrrims partidaris del règimen monàrquich, víctimas de son servilisme casi religiós.

L' obra sense necessitat de declamacions respira un ferm y sanitós esperit democràtic. Aquesta tendència que s' desprén de l' acció mateixa acaba per imposarse al esperit, sense que puga donarse per ofés ni l' espectador de mes arreladas conviccions en favor del antic règimen. Aquest mèrit es degut en primer terme al talent del autor, que sigui una de las primeras figuras de la moderna literatura francesa.

L' obra està acertadament traduïda y ha tingut un despenyo molt acceptable per part de tots els artistes, distingintse en primer terme la Srta. Cobeña y l' Sr. Thuillier.

A benefici de aquest últim actor se posà dissapte una obra de Dumas fill, titulada *El amigo de las mujeres*, traduïda al castellà pel Sr. Graells. Es un comedia enginyosa y molt entretinguda, verdadera creació de un autor de punta que tant com coneixia l' teatro, sabia embellir lo diàlech ab tot lo *esprit* de un insuperable *causur*.

Lo públich va rebre molt bé la producció, prodigant sas mostrars de simpatia al beneficiat, que desempenyà ab molt acert lo paper de protagonista.

TIVOLI

La funció donada á benefici dels autors de *El clavel rojo* proporcionà al mestre Bretón un verdader triufo. Y se l' mereix de veras sa pessa sinfónica *Tanda española* que comprén alguns dels cants mes hermosos de la terra andalusa, instrumentats ab la riquesa propia de la paleta opulenta del autor dels *Amants de Teruel* y de *Garin*.

La senmana próxima podrém parlar de la sarsuela *Don Lucas del Cigarra*, música del mestre Vives, qual estreno estava anunciat per ahir vespre.

NOVEDATS

Lo debut de la Nieves Suárez va proporcionar á la excelent artista, vivas demostracions de las justas y fondas simpatias que aquí ha sabat guanyarse.

Obra nova: *Vida íntima*, comedia en dos actes dels germans Alvarez Quintero.

A n' aquesta obra si alguna cosa li fa mal, es alguna altra dels mateixos autors. Mes clar: á todas las que produheixen, *La buena sombra* 'ls hi fa sombra. No hi ha en *Vida íntima* aquella espontaneïtat qu' es un dels principals encantos de sa germana, y aixó sols la fa desmeréixer. L' ausencia de aquesta condició está suplerta per l' abundancia de xistes y ocurrencias, que forman un verdader mosaich. Jo fins arribo á creure que n' hi ha massa.

Lo públich, no obstant, el sescolta ab gust, riu en las situaciones mes cómicas y acull ab verdadera delicia á la senyora Pino, que s' lluheix de veras en la interpretació del seu paper.

CATALUNYA

Una de las operetas que fins ara han sortit mes arrodonidas es *La Mascotta*. Molt va lluhirse la Srta. Morosini, perfectament secundada pels demés intérpretes.

En materia teatral, succeheix que allà ahont menos un se pensa salta un conegut. Ves qui havia de figurarse que la producció donada á la escena per en Blasco ab lo titl de *Los dominós blancos*, era ni mes ni menos que una opereta del mestre Heuberger, batejada ab lo titl de *Un ballo á l' ópera*.

Un sempre se n' alegra de reanudar antigues relacions, encare que s' presentin de nou parlant en un idioma extranjer.

Conegut l' argument, dirém que la música es fácil y agradable, y qu' en la interpretació de l' opereta s' hi distingiren apart de las Srtas. Morosini, Tani y Bracony, los Srs. Minció, Palma y Gravina, qui segueix utillicant los recursos groixuts per excitar las riallas del públich. Sense extremar tant la nota grotesca crech que conseguiria els mateixos resultats.

Ab la sarsueleta espanyola *El Polichinela* 'ls artistes de la companyia italiana que hi prenen part demostren la flexibilitat del seu talent. Vaja, que per expressarse en un idioma que no es el seu, ho fan molt bé.

GRAN-VIA

A benefici del Sr. Güell s' estrenaren dos obretas.

Una d' ellas lo monòlech catalá *Lo trincoaire*, per son caràcter declamatori y sentimental, tenia un march impropri en l' escenari de un teatro dedicat excludivament al género xich.

L' altra es una sarsueleta, titulada *Posturitas*, lletra del Sr. Tornero de Martirena, música del mestre Pérez Aguirre. Ni l' una ni l' altra se distingiren per la seva originalitat. A pesar de tot, sigui aplaudit un tango y al final los autors foren cridats al escenari.

JARDI ESPANYOL

Un altre estreno: *El pariente de Ricla*, sarsueleta dels Srs. Sanjuán y Rodríguez.

No es cap cosa del altre mon... sino del mon del género xich fet ab motllo. L' escena, conforme s' desprén del titl passa á Aragó, y sent aixis ja comprendrán que no pot prescindirse de la indispensable jota.

Ab *El diablo rojo* l' tenor Riuhet ha fet gala de aquell riuhet de veu que li ha donat tan justa celebritat.

NOU RETIRO

«*Ya se van los quintos, madre!* es una sarsuela baturra, lletra del Sr. Alfaro, música del mestre Bretón. L' autor de la primera que per cert ofereix escassa novetat, ha proporcionat al compositor dos ó tres situaciones molt musicals que han sigut ben aprofitadas. Hi ha en la partitura una jota brillent per l' estil de la qu' esmalta *La Dolores* y una pr' garia molt sentida.

En Pinedo se n' emportá la major part dels aplausos fent ab verdadera gracia lo paper de un bobo que viu á la esquina de la gent del poble.

UN NOU DRAMA CATALÁ

Se titula *Los Joves*, es la primera producció del redactor de *La Vanguardia* Sr. Pomés y siguió estrenat dijous en lo *Círcul de la Granada*.

L' obra per sas condicions literarias y per la serietat ab qu' está concebuda y escrita, mereixia certament un escenari més important que l' de una societat de recreo.

Los Joves es un drama emocional, en que apareixen en pugna 'ls sentiments y las creencias de personatjes contraposats tant per la seva educació com per la seva edat. Obra de un escriptor valent, que diu tot lo que s' proposa, algunas voltas de una manera fins massa desembossada, revela condicions envejables pel cultiu de la escena.

L' acció está ben portada, encare que algunas vegadas adoleixen las escenas de certa sequedat: los personatjes son ben trassats y acusan penetració fins en l' estudi del natural, per més que l' de la noya María, mes que una figura de carn y ossos, sembla un símbol de despreocupada independència. Lo final del acte segón causa verdadera impressió, y tot lo tercer está impregnat de una forsa dramática molt penetrant.

Lo Sr. Pomés pel mèrit real de sa primera producció, mereix que se l' alenti á continuar lo conreu del art escènic.

UNA NOTICIA

Demá passat dissapte s' estrenarà en lo *Casino Androsense* de Sant Andreu de Palomar, un drama en tres actes del Sr. Iglesias, titulat *La Resclosa* y un quadret dramàtic del Sr. J. Casanova Ventura que porta l' titl de *Pobre cego!*

N. N. N.

DE CONVERSA

DIÀLECH DELS GEGANTS AVANTS DE SORTIR LA PROFESSÓ

— Vos agrado?

— No esteu mal.

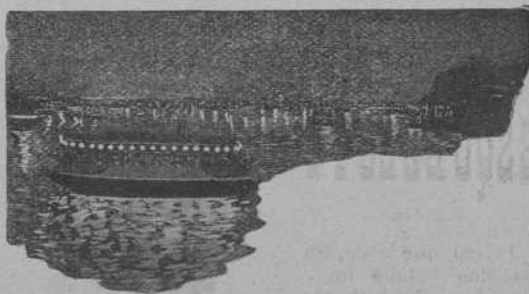
— ¿Qué teniu? Feu mala cara.

— Sempre l' he feta, ademés.

BROTS DE VERBENA

Bunyolèria.... espanyola.

La nit al port.

si la faig, motius no 'm faltan.
 —Estéu enfadat ab mi?
 —Ja fa molt temps; no es pas d' ara.
 —La causa, la puch saber?
 —Es molt senzilla la causa
 y os la vull fer sapiguer,
 avants de sorti á la plassa.
 Vos no ignoréu, gegantesa,
 que fa temps que nostra casa
 per revessos de fortuna,
 ha anat á menos, y ara
 si de príncep tinch lo titol,
 puig qu' els pergamins ho cantan,
 en cambi, no tinch dinés
 per unas tristas sabatas.
 Ja ho veyeu, fa un grapat d' anys,
 que porto 'l mateix ropatje,
 ab més pedassos que roba
 y més surgits que un drapaire,
 y vos en cambi.... *princesa*
 vestiu ab tota elegancia,
 estreneu trajo cada any,
 lluhiu joyas d' or y plata
 y os passejan pels carrers
 com la millor senyorassa.
 Mes encar no hi acabat,

no es aixó lo que m' exalta;
 vinch á demanarvos comptes
 com á obligació sagrada,
 ¿d' ahont surten aquestas *missas*?
 ¿qui aquest luxu sosté y paga?
 puig com á noble que soch,
 y á las venas tinch sanch blava,
 per *certas cosas*, no hi passo:
 sapiguého bé, geganta.
 Ja veyeu que soch bon mosso
 vos ja sabeu que tinch planta,
 y en cas de *durlas* sabéu....
 que 'm corresponen molt llargas.
 —Sabeu, gegant, que os heu fet
 molt *petit* ab vostra parla?
 M' heu tractat com un d' *alló*....
 que va darrera las *trampas*.
 Si estreno un trajo cad' any
 y tinch joyas d' or y plata,
 soch de la ciutat pubilla,
 y es la ciutat qui m' ho paga
 y tenui celos de mi?
 —Si que 'n tinc: potsé un xich massa.

—Donchs no tinguéu por, *gegant*.
 —La por m' ho fa dir, *geganta*.
 Vos penséu que os está bé,
 ballar al mitj de la plassa?
 ¡Qué dirá de mi la gent!
 dirá.... que soch un *calsassas*.
 Sapiguéu que si aixís parlo
 es porque tinch probas claras:
 os he vist fent lo somris....
 he sorprés certas miradas....
 y sé que quan vos passéu,
 tot son piropos y gracias,
 y en cambi quan passo jo,
 tothom se 'n riu á la cara.
 Recordens de l' any passat,
 que á l' *Ostia* 'm van dir ¡que baile!
 Quantas voltas he pensat,
 ab los *closets* de la Rambla,
 no per cap.... *necessitat*.
 —Donchs perquè?

—Per suicidarme.
 Ja estich tip de fé 'ls *gegants*:
 aquesta vida ja 'm cansa,
 vos ja sabéu que á las bonas,
 soch més manso que una malva,
 puig aquell que 'm sab portar
 ma estimació té guanyada;
 pero á las malas, creguéu....
 ¡no 'm coneixéu á las malas!
 Ab aixó estich decidit:
 ma resolució es formada.
 —¿Que penséu fer, donchs, *gegant*?
 —Fugir á terras llunyanas
 ahont no vegi ni la sombra
 de vostra persona; ¡ingrata!
 —¡Per Deu! *gegant* ¡no! ¡no ho feu!
 —La dignitat méva ho mana;
 ab vos avuy sortiré,
 puig tinch paraula donada;

—Qui no té pá.... busca coca.

mes desde demá, sabéu,
encar que ho d'ch ab recansa,
que os podéu buscar gegant
que jo 'm buscaré geganta.

Q. MALLEU.

ESQUELLOTS

Ja cal que's cordin tots los botons de l'americana. No hi fa res que fassa calor: no hi fa res que suhin á raig fet. Molt mes suarán tan bon punt se posi en planta que lo acaba de presentar á las Corts en Villaverde.

De impostos, tributs, contribucions, manganas y socialinyas, n'hi ha per tots els gustos... ó millor dit per tots els disgustos.

¡Qui s'ho havia de figurar!... L'espasa del general cristiá s'ha convertit en un sabre que, manejat pel ministre de Hisenda, ha de servir per ternos esquitxar l'última peseta.

Quan el país se trobi sense tenir ahont caure mort, llavors, segons diuhen, haurá arribat Espanya al felis terme de la séva regeneració.

La Renaixensa fa dependir la regeneració de la Administració municipal, únicament de una cosa.

De que 'l Doctor Robert, en las sessions públicas parli en catalá.

Ja veuhen á quant poca costa pot tenir contents als noys de la Patúm.

Al lloch del Alcalde, jo no sols parlaría en catalá, sino que al entorn del segell municipal hi faria grabar lo següent lema:

«Setze jutjes menjan fetje de un penjat.»

¡Y ay del empleat, ay del municipal, ay del burot que no sapigués pronunciarlo sense entrabancarse!

Sense contemplacions l'enviaria á menjar fetje.

LA REINA DE LA VERBENA

L'escena á Santiago de Galicia.

Un estudiant cremat porque 'l catedratic de Botánica li havia donat *cucurbitácea*, va esperar-lo ab un garrot, clavantli un cop al cap.

Ben mirat lo catedratic no te dret á queixarse.

Perque 'ls garrots sent de materia vegetal pertanyen de plé á la séva assignatura.

Y al xocar ab lo cap del professor mes aviat que á ferli mal, sembla que l'invitin á que's prengui la molestia de classificarlos.

Ha mort l'intelligent actor catalá D. Lluis Llibre.

No porque sigués modest, deixava de valer molt.

Tenia una gran facilitat pera l'interpretació de tipos cómichs, sent un de aquells comedians de bona lley, que no necessitan forsar la nota pera conseguir los efectos que's proposan y arrancar las riallas del públich.

Enviém á sa desconsolada familia l'expressió de nostre mes íntim condol.

Sr. Robert:

L'altre día vareig rebre una carta molt mal escrita, pero molt sentida firmada per una pobra mare, viuda y sense recursos, que no demana sino que á un dels seus fills, que va entrar al escorxador ta mes de un any, se li aboni lo que se li va prometre al comensar l'ofici.

Es lo menos que pot demanar una dona infelis, victima de la miseria mes espantosa. ¡No li sembla, Doctor Robert?

Un eco de París.

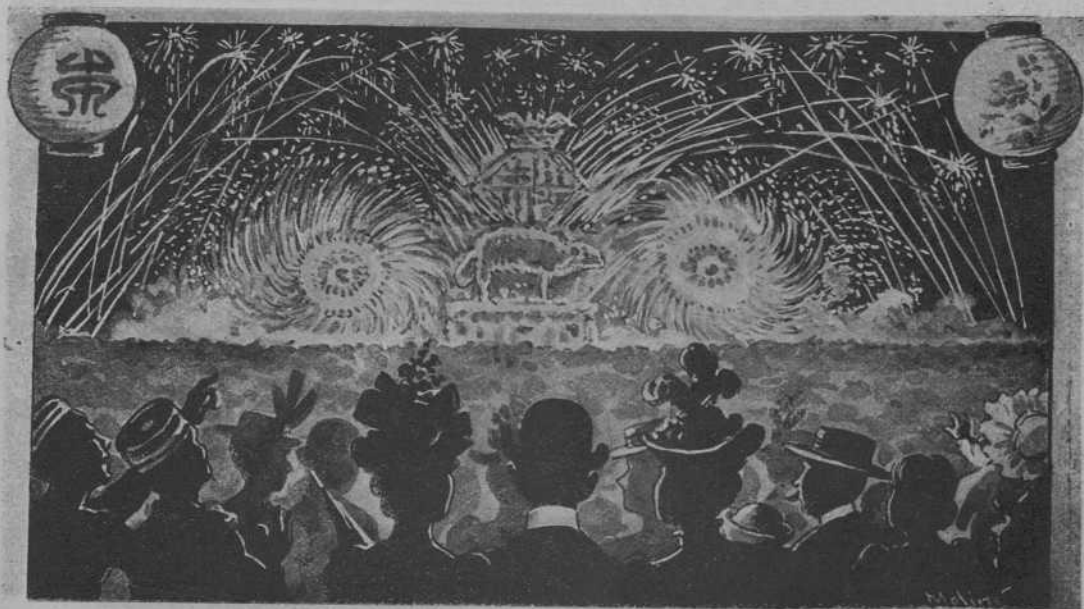
Sobre 'ls aparadors de una modista del *Quartier Montmartre*, s'hi llegeix lo següent rétol:

«SOMBREROS DE ALTA NOVELTAT.»

(Fot. de A. S. Xatart).

—La Bonaventura?... ¡Fughi!
Quan arriban nits així,
la ventura, bona ó mala,
me la quedo per mi.

LO BÉ DE SANT JOAN

Apoteosis municipal.

En l'aparador de la dreta:

«Preu únich: 5'90.»

En l'aparador de la esquerra:

«Preu únich: 9'90.»

En la part inferior:

«La casa no te mes que aquests dos preus únichs.»

Signé Velázquez un dels primers pintors del món. L'artista capàs de igualarlo encare te de naixer. Qui vulga persuadir-se de la soberania indeclinable del seu pinzell no te mes que arribarse al Museo del Prado. Cada una de las obras que allí 's guardan es una patent de immortalitat.

Y á pesar de tot no 's pot dir qu' Espanya haja celebrat com devía son tercer centenari. Sols las Academias, patrocinadas pel govern han fet alguna cerimonia freda, encararada, com tot lo que procedeix de aqueixas corporacions sense sanch, sense vida. L'entusiasme que Velázquez havia d'encendre en tota la nació se pot dir que no ha pres en la massa popular, ni en l'esperit de las classes que volen passar per distingidas.

Bé es veritat que Velázquez no era mes que un gran pintor. L'història no diu que hagués lidiat may cap toro.

Del tercer centenari de Velázquez no 'n quedarà mes que una estàtua adotzenada erigida un de aquests díes en una plassa de Madrit.

Lo únich que hi ha que celebrar en l'artista que l'ha esculpida, es que haja representat al immortal artista assegut en un silló.

No sembla sino que haja volgut significar que Velázquez està esperant assentat la regeneració d'Espanya.

— Alguns versificadors—no vull dir poetas—li han dedicat també una ratxada de versos de compromís, d'aquells en qu' es indispensable que *gloria* consoni ab *victoria*.

Fins Campoamor ha tingut un' hora tonta al rimar en son obsequi la següent humorada:

«Sed á la verdad como Velázquez fieles,
usando las ideas por pinceles.»

«Sed á la verdad como á Velázquez fieles.» Un vers dolent que té una sílaba mes de las que hauria de tenir.

Humorada per humorada:

«No escribais versos cojos ¡oh poetas!
y si los escribís, dadles mule...tas.»

No sabem entendre per quins móvils los venedors de alguns kioscos de la Rambla s' han de veure molestats en l'exercici de la seva modesta industria. Sembla que la Hisenda está empenyada en considerarlos com á llibreters, pels efectes contributius, sent aixís que 'ls llibres, generalment de ocasió, que alguns d'ells pugan vendre no 'ls hi deixan beneficis que 'ls hi bastin á satisfacer ni la décima part de lo que 's tracta d'exigirlos. Aprimant de tal manera la interpretació dels reglaments que ja solen pecar de cautelosos, son molts las petitas industrias amenassadas de anarse'n al cel en cos y anima.

Ha mort á Viena, á una edat molt avansada, lo famós compositor Johan Strauss.

Sas obras mes celebradas son els valsos, la major part dels quals han donat la volta al món.

Lo qual casi val tant com dir que 'l món en sa vertiginosa carrera ha giravoltat seguint la música del celebrat compositor vienés.

— Dos particularitats senyalan la seva existencia.

Es la primera que 'l pare de Strauss, á pesar de ser músich, s' oposava resoltament á que 'l seu fill seguis aquesta carrera que tanta gloria y profit havia de proporcionarli.

Y es la segona que á pesar de haver fet ballar á

AL VOLTANT DE LA FOGUERA

—Doném voltas, doném voltas,
y agafémnos tots ben forts;
mes ¡cuydado que la flama
no fassi presa en els cors!

tanta gent, Strauss no havia ballat ni una sola vegada en tots los días de la seva vida.

Parlem, parlem de la regeneració, ara qu' está de móda:

Lo cap del toro que va matar á n' en Paco Fabrio se l' están disputant ab tanta passió que á horas d' ara ha donat lloch á un plet.

Un carnicer de Valencia l' havia comprat als contractistas dels toros difunts; pero l' empresa va sortir després ab que tenia 'l dret de reservar-se 'l cap dels toros que li convinguessin, y á fi de determinar qui dels dos interessats té la rahó, han acudit al jutje.

Siga la que 's vulga la sentència, jo crech que per aquests cassos hauria de haverhi recurs de apelació en última instancia davant del Congrés de la Pau, reunit actualment á La Haya.

Un cas, com aquest, tan punxagut, haurian de resoldre'l los representants de las potencias.

La antigua ciutat de León, posseheix entre altres monuments l' edifici de Sant March que compren á mes de un claustre primorós, ahont s' hi troba instalat lo Museo arqueològich de la Provincia, una superba iglesia de un gran mérit artístich.

Donchs bé ¿á qué dirian que ha resolt destinar aquest exemplar arquitectònich únich á Espanya, l' piadós general Polavieja, actual ministre de la Guerra?

¿A noviciat de algún convent?—preguntarán vostés.

No, senyors: á dipòsit de caballs sementals.

Ja 's coneix que 'l general de la regeneració ha de sentir irresistibles simpatias pels quadrúpedos que tracta de protegir. No aixís com aixís se etjega una còssa tan superba contra un edifici que es una verdadera joia arquitectónica.

Rebo una carta de Rosas, parlantme ab elogi de un servey de passatjers que s' ha establert entre aquella bonica vila marítima y la ciutat de Figueras. Se fa 'l trajecte en cotxes automòvils, que ab gran rapidés devoran l' espay que separan las dos poblacions.

Tenim entés qu' es el primer servey de aquesta classe que 's presta á Espanya.

Lo qual no es d' extranyar. Rosas está situada á Llevant y per Llevant surt sempre 'l sol.

Parla un home tranquil, que no s' inmuta per res:

—Quan m' intereixen un agravi, ¿may dirian que faig?

—¿Qué fa?

—Preneh una copeta de Chartreuse.

—Y per qué?

—Per *digerirlo*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LÓPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

ÚLTIMAS NOVEDADES LITERARIAS

ANUNCI

MARAVILLAS

NOVELA FUNAMBULESCA POR
ENRIQUE GÓMEZ CARRILLO
Un tomo 8.º Ptas. 2'50.

LA VIUDA DE CHAPARRO

NOVELA DE
LUIS TABOADA
3 pesetas.

LITERATURAS MALSANAS

ESTUDIOS DE PATOLOGIA LITERARIA
CONTEMPORÁNEA
POR
POMPEYO GENER
4.ª edición. Un tomo 8.º Ptas. 4.

FUTESAS LITERARIAS

POR EL
DOCTOR THEBUSSEM
Edición ilustrada por J. Fabrè Oliver
Un tomo 8.º Ptas. 2.

TRASUNTOS

POR
JACINTO GRAU DELGADO
Un tomo 8.º Ptas. 3'50.

SILVANDIRA

POR
ALEJANDRO DUMAS (padre)
Un tomo 8.º, Ptas. 1.
Encuadernado Ptas. 1'50.

ACABA DE PUBLICARSE

LOS VENCIDOS

NOVELA DE ACTUALIDAD DE
D. MARTIN LORENZO CORIA
(SEGUNDA EDICIÓN). Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

MONTSERRAT A LA VISTA

El mejor album de cuantos se han publicado referentes á la célebre montaña

Fotografías inéditas. * Encuadernación á la inglesa con tapas alegóricas.

Las vistas de este album reproducen todo lo más interesante de la montaña.—Monistrol.—El ferrocarril de cremallera.—El túnel de los Apóstoles.—El Monasterio.—El Santuario.—La Cueva.—La fuente del Portal.—San Miguel.—Los Apóstoles.—El "Caball Bernat."—San Jerónimo, etc., etc.

DOS pesetas.—El album completo, elegantemente encuadernado.—DOS pesetas.

MANUAL DEL DOCTOR DEHAUT

Medicina, higiene, cirujia y farmacia doméstica.—Obra al alcance de todo el mundo, enseñando

Lo que debe evitarse para conservar la salud.—Lo que debe hacerse para curar las enfermedades crónicas.—Los medios de remediar los accidentes más comunes.—La composición y propiedades de remedios usuales.

Un tomo 8.º encuadernado Ptas. 2.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútu, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

LA VERBENA

Ab la excusa de Sant Joan
hi ha qui dona giravolts,

qui aixeca la bota en gran
y hasta qu menja bunyols.